

Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 26 november 2024 nr. WJZ/49224139, houdende wijziging van de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro in verband met de vaststelling van het subsidieplafond en de tweede selectielijst Uitvoeringsagenda Faro

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op de artikelen 7.1 juncto 7.7, tweede lid, van de Erfgoedwet, de artikelen 4 en 5 van de Wet overige OCW-subsidies en de artikelen 1.3 en 2.1 van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS;

Besluit:

ARTIKEL I. WIJZIGING SUBSIDIEREGELING UITVOERINGSAGENDA FARO

De Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro wordt als volgt gewijzigd:

A

Aan artikel 4 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Voor subsidieverstrekking die betrekking heeft op het tweede aanvraagtijdvak, bedoeld in artikel 7, eerste lid, ten behoeve van initiatieven die zijn opgenomen in de 'Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro: tweede aanvraagtijdvak', zoals vastgesteld als bijlage 2 bij deze regeling, is in totaal een bedrag van ten hoogste € 1.168.926 beschikbaar.

B

Aan de regeling wordt na bijlage 1 een bijlage toegevoegd, die luidt:

BIJLAGE 2. SELECTIELIJST UITVOERINGSAGENDA FARO: TWEEDE AANVRAAGTIJDVAK

Deze bijlage behoort bij artikel 9 van de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro.

A-lijst subsidies Uitvoeringsagenda Faro Voor voorstellen voor initiatieven op de A-lijst kan binnen twee weken na bekendmaking van de selectielijst in de Staatscourant een subsidieaanvraag worden ingediend				
Rangorde	Naam initiatief	Thema Uitvoeringsagenda Faro	Initiatiefnemer	Maximale subsidie
1	Burgerberaad: burgerperspectief bij visie- en beleidsvorming	Democratische vernieuwing	Federatie Instandhouding Monumenten	€ 51.638
2	Proteha mi	Caribisch Nederland	Archol	€ 117.040
3	Routegids 'Invloed huidig APV-beleid op metaaldetectie en Faro'	Archeologie	DDA Nederlandse vereniging voor metaaldetectie	€ 7.750
4	Gemeenschapsarchieven bevechten hun plaats	Archieven	Stichting Wooko Makandie	€ 123.200
5	Diaspora in beweging	Meerstemmigheid	Universiteit Utrecht	€ 106.394
6	Azië x Nederland Communitydag	Meerstemmigheid	Pan Asian Collective (ingeschreven bij KvK als Vereniging Pan Asian Connections)	€ 24.955
7	Democratische vernieuwing – terug naar de bedoeling	Democratische vernieuwing	Groene Stappen (Groene en Nieuwe Zaken)	€ 67.534
8	Van <i>The Culture</i> naar beleid	Democratische vernieuwing	Mad Skills B.V.	€ 55.000

9	Vondsten on tour; Drenthes depotavontuur	Archeologie	Stichting Hunebedcentrum	€ 75.064
10	Developing a digital platform to promote engagement in Saba's heritage	Caribisch Nederland	The Sea & Learn Foundation	€ 70.073
11	Bewaren, registreren en presenteren oral history	Oral history	Stichting OPEN	€ 121.063
12	Een duurzame toekomst voor digitale erfgoedgemeenschappen	Digitaal erfgoed	AEZEL	€ 75.600
13	Jongerenparticipatie & erfgoed	Erfgoedbewustzijn en -educatie	Erfgoedhuis Zuid-Holland	€ 57.700
14	Routegids 'Invloed op Erfgoed'	Dynamische Leefomgeving	Erfgoedvereniging Bond Heemschut	€ 77.378
15	Nieuw perspectief voor omgang met historisch koloniaal erfgoed in het onderwijs / casus expeditie KNAG	Erfgoedbewustzijn en -educatie	Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap	€ 63.298
16	Waardevol en helend: Erfgoedcollecties voor en met de zorg	Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein	Rijksmuseum Boerhaave	€ 50.240
17	Inspiratie aanbod bouwrituelen	Democratische vernieuwing	Buro Bouwrituelen	€ 24.999

B-lijst subsidies Uitvoeringsagenda Faro

Voor voorstellen voor initiatieven op de B-lijst kan geen subsidieaanvraag worden ingediend, omdat het subsidieplafond voor deze aanvraagronde met de voorstellen op de A-lijst wordt bereikt. Mocht er na beoordeling van de aanvragen budget vrijvallen, dan stelt de minister met inachtneming van de rangorde de initiatiefnemer van het eerstvolgende initiatief dat met het vrijgevalen budget volledig kan worden uitgevoerd, in de gelegenheid binnen twee weken een aanvraag in te dienen (zulks op grond van artikel 7, zesde lid, van de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro).

1	Dagbesteding in Brabantse erfgoedinstellingen	Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein	Erfgoed Brabant	€ 42.764
2	Het koloniale verleden op kastelen en buitenplaatsen in beeld	Meerstemmigheid	Nederlandse kastelenstichting	€ 123.635
3	Voetbal in de erfgoedspiegel	Democratische vernieuwing	Reinwardt Academie	€ 59.365
4	Samenwerken voor behoud van kleine particuliere musea met collecties van nationale waarde	Waarden van erfgoed	Stichting museum Geelvinck	€ 117.564
5	Herinneringen herzien	Meerstemmigheid	Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid	€ 99.125
6	Ruimte voor nieuwe generaties	Internationaal	Stichting Act!On	€ 144.515
7	Cultureel erfgoed van Turks- en Marokkaans-Nederlandse gemeenschappen	Meerstemmigheid	Fermin Onderzoek & Advies	€ 84.000
8	Europese molenvrienden	Internationaal	Vereniging de Hollandse Molen	€ 35.000

ARTIKEL II. INWERKINGTREDING

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins*

TOELICHTING

Algemeen

1. Inleiding

Met deze wijzigingsregeling wordt invulling gegeven aan de artikelen 4 en 9 van de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro (hierna: de subsidieregeling). Met deze wijzigingsregeling wordt een 'Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro: tweede aanvraagtijdvak' als bijlage 2 aan de subsidieregeling toegevoegd. Voor de initiatieven die zijn opgenomen op onderdeel A van deze lijst, is het vervolgens mogelijk om – binnen twee weken na bekendmaking van deze wijzigingsregeling in de Staatscourant – een subsidieaanvraag in te dienen op grond van artikel 7, eerste lid, van de subsidieregeling.

2. Totstandkoming Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro

Voor de verdeling van de beschikbare middelen is een interactief proces gevolgd, resulterend in een voorstel voor verdeling: het selectievoorstel Uitvoeringsagenda Faro. Het interactieve voortraject kent vijf stappen die zijn toegelicht in het algemene deel van de toelichting op de subsidieregeling.¹ De in stap 4 genoemde begeleidingsgroep heeft – het Faro-netwerk gehoord hebbende – op basis van de criteria in artikel 8 van de subsidieregeling een rangorde aangebracht in de aangedragen initiatieven en heeft deze toegerekend aan de beschikbare (thematische) budgetten, voor zover deze toereikend zijn. Deze inhoudelijke en budgettaire prioritering is samengevat in een selectievoorstel Uitvoeringsagenda Faro.

Het selectievoorstel Uitvoeringsagenda Faro kent een vorm waarbij de waardering en prioritering van de initiatieven worden bepaald aan de hand van de mate waarin het desbetreffende initiatief bijdraagt aan de implementatie van het Faro-gedachtegoed, volgens de criteria uit artikel 8 van de subsidieregeling. Op basis van het selectievoorstel Uitvoeringsagenda Faro is in bijlage 2 een 'Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro: tweede aanvraagtijdvak' vastgesteld met initiatieven die voldoen aan de basiscriteria uit artikel 8, vierde lid, onder a tot en met d, van de subsidieregeling en in meer of mindere mate aan de criteria in artikel 8, vierde lid, onder e tot en met k, van de subsidieregeling. De Selectielijst bestaat uit een A-lijst en een B-lijst. Voor voorstellen voor initiatieven op de A-lijst kan binnen twee weken na bekendmaking van deze wijzigingsregeling in de Staatscourant een subsidieaanvraag worden ingediend. Op de B-lijst staan initiatieven die wel voldoen aan de criteria, maar die in beginsel niet voor subsidieverstreking in aanmerking kunnen komen omdat het subsidieplafond dat voor het aanvraagtijdvak in artikel 4 van de regeling is opgenomen, al wordt bereikt door subsidieverstreking voor initiatieven op de A-lijst. Mocht er budget voor initiatieven op de A-lijst vrijvallen, dan stelt de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (voor deze de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) met inachtneming van de rangorde van de B-lijst de initiatiefnemer van het eerstvolgende te subsidiëren initiatief dat met het vrijgevallende budget volledig kan worden uitgevoerd, in de gelegenheid binnen twee weken een aanvraag in te dienen (zults op grond van artikel 7, zesde lid, van de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro).

3. Financiële gevolgen

De initiatieven genoemd op de A-lijst van de Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro kunnen ten hoogste een subsidie aanvragen voor het bedrag dat bij het desbetreffende initiatief is vermeld. De maximale bedragen voor de initiatieven op de A-lijst tellen op tot een bedrag van maximaal € 1.168.926, dat als subsidieplafond is vastgesteld in artikel 4, derde lid, van de subsidieregeling. Van het voor de tweede van de drie rondes van de Uitvoeringsagenda Faro beschikbare budget van € 1,5 miljoen is € 323.154 gereserveerd voor de verstrekking van specifieke of bijzondere uitkeringen aan initiatieven van decentrale overheden of interne overboekingen aan rijksoverheidsinstellingen die op de A-lijst van het selectievoorstel Uitvoeringsagenda Faro staan. De verstrekking van deze uitkeringen geschiedt buiten het kader van deze regeling.

Artikelsgewijs

Artikel I, onderdeel A

Met deze wijziging wordt het bedrag dat ten hoogste beschikbaar is voor subsidieverstreking voor het tweede aanvraagtijdvak, bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Subsidieregeling Uitvoerings-

¹ Vgl. Stcrt. 2023, 20169.

agenda Faro bekendgemaakt. Het subsidieplafond voor het tweede aanvraagtijsdvak wordt vastgesteld op maximaal € 1.168.926. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het bepaalde in artikel 4, eerste lid, van deze subsidieregeling dat de bedragen die ten hoogste beschikbaar zijn voor subsidieverstrekking, voorafgaand aan de opening van elk in artikel 7, eerste lid, bedoeld aanvraagtijsdvak, door wijziging van dit artikel aan de regeling worden toegevoegd.

Artikel I, onderdeel B

Deze wijziging geeft uitvoering aan artikel 9 van de subsidieregeling. Op grond van artikel 9 juncto artikel 7, eerste lid, wordt de Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro voorafgaand aan elk tijsdvak gepubliceerd in de Staatscourant als bijlage bij deze regeling. Deze lijst bevat voorstellen voor initiatieven die op grond van deze regeling voor subsidie in aanmerking komen. Aanvragen voor subsidie kunnen ingevolge artikel 7, eerste lid, gedurende twee weken na de dag van bekendmaking van deze Selectielijst in de Staatscourant worden ingediend. Hieronder is – ten behoeve van de leesbaarheid na de toelichting op artikel II van de wijzigingsregeling – een toelichting opgenomen bij elk voorstel dat op de Selectielijst is opgenomen.

Artikel II

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst. De inwerkingtredingsdatum is ook de datum waarop de termijn van twee weken voor het indienen van een subsidieaanvraag op grond van artikel 7, eerste lid, van de Subsidie-regeling Uitvoeringsagenda Faro begint te lopen.

Bijlage 2

Toelichting bij Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro: tweede aanvraagtijsdvak

Hieronder volgt een samenvatting van elk van de initiatieven op de 'Selectielijst Uitvoeringsagenda Faro: tweede aanvraagtijsdvak', met een korte motivering van de waardering van het initiatief en de daarop gebaseerde rangschikking. Alle initiatiefnemers ontvingen zelf van de onafhankelijke begeleidingsgroep Faro een uitgebreide gemotiveerde waardering op grond van de criteria uit artikel 8 van de subsidieregeling.

A-lijst

1. Burgerberaad: burgerperspectief bij visie- en beleidsvorming

De Federatie Instandhouding Monumenten (FIM) gaat het instrument van een Burgerberaad inzetten voor een landelijk vraagstuk rond cultureel erfgoed en een grote ruimtelijke opgave: een 'straatje erbij'. De woningbouwopgave raakt iedereen, maar het gesprek over dit soort vraagstukken wordt nu vooral gevoerd door een select gezelschap van goed ingewijden, zowel aan de kant van belangenorganisaties als de FIM zelf, als aan de kant van de overheden. De FIM wil onderzoeken of een burgerberaad zich leent voor vraagstukken in het erfgoedveld en hoe het gesprek hierover met een veel bredere delegatie uit de samenleving gevoerd kan worden. Tijdens het project wordt een innovatieve digitale mediaomgeving ontwikkeld die in de toekomst ook gebruikt kan worden voor andere kwesties.

Korte motivering waardering: Dit initiatief kan een belangrijke bijdrage leveren aan de ambities in de Uitvoeringsagenda Faro bij het thema Democratische vernieuwing. Het burgerberaad kan functioneren als breekijzer. Niet alleen voor de FIM zelf om buiten de eigen bubbel te komen, maar ook bij het opstellen van nieuwe spelregels voor de dialoog tussen overheden en burgers, onder andere in het kader van de Omgevingswet. Het project is zo opgezet dat het in de toekomst makkelijk navolging kan krijgen, zowel praktisch door het beschikbaar stellen van een digitale mediaomgeving en het delen van de aanpak, maar ook theoretisch door de reflectie van verschillende hoogleraren.

2. Proteha mi

Het project op Bonaire richt zich op het beschermen van archeologisch erfgoed dat bedreigd wordt door een groeiend aantal bouwactiviteiten en zeespiegelstijging als gevolg van klimaatverandering. Stichting Bonai, Archol en de Universiteit Leiden willen het bewustzijn over dit erfgoed vergroten en passende beschermingsmaatregelen ontwikkelen. De lokale bevolking speelt een cruciale rol als informatiebron en toekomstige rentmeester. Op basis van voorouderverhalen worden archeologische sites opgespoord. De bevolking is ook betrokken bij verkennend onderzoek om de reikwijdte en betekenis van sites vast te leggen. Samen met het Openbaar Lichaam Bonaire gaan initiatiefnemers en bevolking op zoek naar beschermingsmaatregelen, in de geest van de Malta-regelgeving, maar passend bij de lokale situatie. Daarmee wordt de totstandkoming van een professioneel en door de

gemeenschap gedragen archeologiebeleid voor Bonaire gestimuleerd.

Korte motivering waardering: Dit initiatief laat zien dat een bottom-up initiatief kan leiden tot een beleidsmatige doorwerking. Bijzonder is ook dat erfgoedinstrumenten uit Europees Nederland niet één-op-één worden overgenomen, maar dat naar eigen oplossingen wordt gezocht die passen bij de sociale, politieke, economische en culturele situatie op Bonaire. Dit format is mogelijk ook toepasbaar voor andere Caribische eilanden. Ook voor Europees Nederland is het een goed voorbeeld van participatieve beleidsvorming en samenwerking tussen (vertegenwoordigers van) de gemeenschap, de overheid en professionele archeologen.

3. Routegids 'Invloed huidig APV-beleid op metaaldetectie en Faro'

De Nederlandse vereniging voor metaaldetectie DDA gaat onderzoek doen naar Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV's) in relatie tot de in landelijke regelgeving geboden ruimte voor beoefening van metaaldetectie. Detectorzoekers mogen op bepaalde plekken tot maximaal 30 cm diep zoeken naar vondsten. Gemeenten kunnen echter met eigen verbodsbepalingen en werkingsgebieden aanvullend plekken aanwijzen waar het verboden is te zoeken. De vereniging wil de eigen leden meer duidelijkheid geven over wat er waar wel/niet mag en overheden/terreinbeheerders adviseren hoe zij op een goede manier om kunnen gaan met metaaldetectie. Kunnen zij met minder regels en verboden toe, en hoe kunnen zij hun regels in begrijpelijke taal opstellen en beter vindbaar maken?

Korte motivering waardering: De initiatiefnemer en haar achterban signaleren hobbels bij het functioneren van het systeem van de reguliere erfgoedzorg en zoeken actief toenadering. De aanpak is gericht op gezamenlijke kennisontwikkeling. Voor een bescheiden bedrag en met inzet van vrijwilligers en studenten werkt de initiatiefnemer aan een project met landelijke uitstraling. De begeleidingsgroep adviseert wel om bij de gekozen aanpak niet meteen de juridische weg in te slaan. Voor het welslagen van het initiatief is het van belang om consequent in te zetten op een inhoudelijke en constructieve dialoog tussen alle betrokkenen.

4. Gemeenschapsarchieven bevechten hun plaats

Dit initiatief wil de non-representatie van grote groepen Nederlanders in de archiefsector aanpakken door de vorming van een lerend netwerk. Stichting Wooko Makandje, House of HIV en stichting Moluks Historisch Museum vertegenwoordigen drie van deze groepen. Ze benaderen andere groepen actief om deel te nemen. Steeds meer van deze groepen ontwikkelen eigen gemeenschapsarchieven. Elk afzonderlijk hebben zij vragen over onder meer hun digitale informatieontsluiting. Er is behoefte aan gezamenlijke kennisontwikkeling en belangenbehartiging. Ook willen ze meer samenwerken met reguliere archieven die de leemtes in hun collecties proberen op te vullen. Het initiatief stimuleert netwerkvorming, samenwerking en ondersteuning bij technische en inhoudelijke vragen. Uiteindelijk doel is zowel de identiteit en eigenwaarde van gemeenschappen te versterken, als het bevorderen van een inclusief archiefsysteem.

Korte motivering waardering: De begeleidingsgroep schat in dat er nog een lange weg te gaan is voor de gemeenschapsarchieven om zoals de naam van het initiatief zegt 'hun plek te bevechten'. Om dit te bewerkstelligen is de vorming van een lerend netwerk een relevante eerste stap die bijdraagt aan de positieversterking van de gemeenschapsarchieven als zelfbewuste gesprekspartner in de reguliere erfgoedzorg. Ook de uitgestoken hand van de gemeenschapsarchieven aan de reguliere archieven om kennis en netwerken te delen wordt gewaardeerd.

5. Diaspora in beweging

Dit initiatief zoomt in op drie erfgoedgemeenschappen van postkoloniale migranten met een dubbele migratieachtergrond: Hindostanen, Javanen en Peranakan Chinezen. Ondanks hun langdurige aanwezigheid in Nederland zijn hun erfgoedpraktijken vaak onderbelicht en onvoldoende geïntegreerd in erfgoedbeleid en erfgoedzorg. Het initiatief streeft naar een inclusieve behandeling van hun cultureel erfgoed en biedt nieuwe inzichten voor culturele instellingen. De gemeenschappen gaan met elkaar en met erfgoedinstellingen in gesprek. Hoe kunnen beide werelden elkaar beter vinden? Het participatieve onderzoek bestaat uit informele gesprekken, expertsessies, online internationale sessies en workshops. Na drie tot zes maanden wordt de impact van deze kennismaking en opgedane kennis op de gemeenschappen, cultuurmakers en erfgoedinstellingen geëvalueerd om nieuwe perspectieven op samenwerking te identificeren.

Korte motivering waardering: De drie betrokken gemeenschappen hebben zelf een sturende inbreng gehad in de projectopzet en zijn ook op eenzelfde wijze bij de uitvoering betrokken. De aanpak draagt bij aan bewustwording van de veranderopgave en geeft handvatten om hier invulling aan te geven. De aanpak kan in de toekomst ook voor andere migrantengemeenschappen worden toegepast. De begeleidingsgroep waardeert de evaluatieve follow-up die integraal onderdeel uitmaakt van het plan. Het onderzoek naar de internationale verbindingen biedt nieuwe mogelijkheden om cultureel erfgoed te zien als een dynamisch, landsgrenzen overschrijdend proces en hierbij passende vormen van erfgoedzorg te zoeken.

6. Azië x Nederland Communitydag

Het Pan Asian Collective ontwikkelt het concept van een Communitydag om (traditionele) erfgoedinstellingen en Aziatische gemeenschappen in Nederland met elkaar in contact te brengen. Het format van *Tussen kunst & kitsch* wordt gebruikt om de uitwisseling rond cultureel erfgoed laagdrempelig te organiseren. Samen met het Stadsarchief Amsterdam wordt voor de Aziatische gemeenschap in Nederland een allereerste Communitydag georganiseerd. De naar verwachting 300 deelnemers met Aziatische roots kunnen die dag onderzoek doen naar hun eigen cultureel erfgoed. Deelnemers brengen archiefstukken en andere erfgoedstukken mee en nemen deel aan een plenair programma en expertsessies. De communitydag vergroot het bewustzijn van hun eigen rol als erfgoedbewaker. Erfgoedinstellingen krijgen de gelegenheid om hun expertise in te brengen en te netwerken. Het idee is om dit concept te herhalen op andere locaties en die steeds door een andere erfgoedinstelling te laten hosten.

Korte motivering waardering: Waardering is er voor het creatieve concept waarmee invulling wordt gegeven aan de ambities rond kennis en bewustzijn bij het Faro-thema meerstemmigheid in de Uitvoeringsagenda Faro. Bij de opzet van de communitydag is het eigen cultureel erfgoed van deelnemers het uitgangspunt, zodat er ruimte is voor eigen erfgoedopvattingen en ook alledaags erfgoed. Waardering is er ook voor de visie op communicatie waarmee de initiatiefnemer zowel de jongere als oudere generaties wil bereiken en met elkaar verbinden.

7. Democratische vernieuwing – terug naar de bedoeling

In Zeist gaan monumenteigenaren, verenigd in een collectief, in gesprek met de gemeente over bijvoorbeeld vergunningstrajecten en verduurzaming. Dit project streeft naar een duurzame en gelijkwaardige samenwerking tussen gemeenten en monumenteigenaren, die vaak vastlopen in het huidige systeem. Ondanks de inzet van gemeenten op voorlichting ervaren eigenaren wantrouwen en bureaucratische hindernissen, terwijl gemeenten kampen met complexe transitieopgaven. Het project bevordert een wederkerig leerproces door drempels te slechten en een vriendelijker systeem te creëren. Dit omvat het herijken van communicatie, het vereenvoudigen van vergunningaanvragen, het opzetten van een online monumentencommunity en het organiseren van trainingen voor ambtenaren. Zo willen de monumenteigenaren de samenwerking verbeteren en bijdragen aan beter beheer en behoud van monumenten. De gemeente Zeist is partner in het project.

Korte motivering waardering: Het initiatief heeft betrekking op de gemeente Zeist, maar kan een doorwerking krijgen voor alle gemeenten. Het initiatief voorziet in goed uitgewerkte, concrete stappen, templates, aanpakken en een goed doordachte informatieoverdracht naar andere gemeenten, monumenteigenaren en uitvoerings- en ondersteuningsorganisaties. Daarmee draagt het initiatief bij aan de verankering van nieuwe werkwijzen en kan het project een blijvend project overstijgend effect hebben.

8. Van The Culture naar beleid

Dit initiatief wil een verbinding maken tussen beleidsmakers en mogelijkmakers van The Culture. Initiatiefnemer Angelo Martinus wil bijdragen aan de erkenning van The Culture als cultureel erfgoed. Deze cultuur heeft zijn wortels in de Afro-diaspora. Kennis over The Culture is een belangrijke schakel. The Culture vraagt om een integrale benadering van de erfgoedbeoefening met het onderliggende waardenstelsel, als één samenhangend ecosysteem. Daarnaast grijpt The Culture in op verschillende beleidsdomeinen: van cultuur tot sport, van sociale cohesie tot jongerenwerk, van integratie tot welzijn, etc. Het initiatief wil beleidsmakers deze kracht laten zien door een anekdotische aanpak en wil mogelijkmakers de weg wijzen in het systeem. De ontwikkelingen in Eindhoven van de afgelopen 25 jaar dienen als voorbeeld en worden omgewerkt tot een toolkit.

Korte motivering waardering: De begeleidingsgroep vindt dat dit initiatief bijdraagt aan een update van het bestaande erfgoeddenken en -beleid om aan te sluiten bij de veranderde en veranderende samenleving. De begeleidingsgroep zegt daarover: 'Nieuwe initiatieven in de samenleving kun je niet bekijken door een oude bril. Er is een nieuwe bril nodig om ze te kunnen herkennen en erkennen.' De begeleidingsgroep adviseert de initiatiefnemer wel zich meer te verdiepen in de manier waarop nieuwe kennis en inzichten goed kunnen landen bij beleidsmakers in de erfgoedsector.

9. Vondsten on tour

In Drenthe wordt een project ontwikkeld om archeologische vondsten tijdelijk terug te brengen naar hun oorspronkelijke vondstlocatie. Dit is niet gebruikelijk. Over het algemeen worden vondsten permanent in een archeologisch depot opgeslagen. Daar liggen ze schoon, droog en veilig voor verder wetenschappelijk onderzoek. Dit pilotproject omvat pop-up tentoonstellingen in alle twaalf Drentse gemeenten, waarbij werkgroepen van lokale organisaties en geïnteresseerden bepalen welke opgravingen en objecten centraal staan. Het Hunebedcentrum coördineert het project. Na uitvoering

in alle gemeenten wordt de effectiviteit geëvalueerd en wordt een blauwdruk ontwikkeld voor uitrol naar andere provincies.

Korte motivering waardering: Het initiatief werkt een aanpak uit waarbij de samenleving meer betrokken wordt bij de archeologische monumentenzorg en kennis kan nemen van de geschiedenis van de eigen leefomgeving. De begeleidingsgroep ziet een parallel met de museumwereld waar ook een ontwikkeling zichtbaar is om objecten uit het depot te halen en buiten het museum te presenteren. Het initiatief heeft gezien de schaal waarop het model wordt ontwikkeld – uitvoering in alle twaalf Drentse gemeenten – potentie voor navolgbaarheid in andere provincies of regio's.

10. Developing a digital platform to promote engagement in Saba's heritage

Inwoners van Saba kunnen een van de vele elektriciteitshuisjes op het Caribisch eiland aankleden met een paneel met daarop een verhaal over de Sabaanse cultuur dat zij graag willen vertellen. De initiatiefnemer van dit Adopt-A-Box-programma, The Sea & Learn Foundation, wil een volgende stap zetten om de betrokkenheid van de gemeenschap te vergroten. Ze wil een digitaal platform ontwikkelen waarop de inwoners nog meer informatie met elkaar kunnen delen over hun cultuur en erfgoed. Heritage Advisory Committees sturen op de inhoud van het platform. Een bijbehorende app stimuleert de eigen bewoners en bezoekers om op verkenningstocht te gaan langs de verschillende locaties. Ter plekke krijgen deelnemers dankzij audioregistraties een persoonlijk verhaal te horen. Ook zijn er mogelijkheden om via de app live af te spreken voor een rondleiding, of bijvoorbeeld een workshop. Dit draagt bij aan direct contact en erkenning en biedt mogelijkheden om inkomsten te genereren.

Korte motivering waardering: Het platform en de app fungeren als een versnellingskamer voor kennisdeling over het cultureel erfgoed op het eiland. De begeleidingsgroep vindt dit initiatief een goed voorbeeld hoe een gemeenschap van onderop erfgoedbeleid en erfgoedzorg kan beïnvloeden. Met de storyboards en de app laat de lokale bevolking zien wat zij van belang vindt. Ook draagt de app bij aan gemeenschapsvorming en een gedeelde bewustwording van de erfgoedwaarden op het eiland en hoe deze te beheren.

11. Bewaren, registreren en presenteren oral history

Het doel van dit initiatief is om te onderzoeken hoe er een eenvoudige en praktische (provinciale) ondersteuningsstructuur kan worden gerealiseerd voor kleinere organisaties en vrijwilligersinitiatieven die oral history projecten willen uitvoeren. Zij lopen nu vaak tegen problemen aan bij het transcriberen, bewaren, registreren en presenteren van hun oral history collecties. Binnen het project wordt samen met de initiatiefnemers van oral history projecten onderzocht welke collectieregistratiesystemen voor hen geschikt zijn. Daarnaast wordt onderzocht welke metadata nodig zijn om oral history collecties online te ontsluiten en welke termen in het bestaande NDE termennetwerk ontbreken. Ook wordt gekeken op welke manier ondersteuning geboden kan worden bij het genereren van transcripties.

Korte motivering waardering: Dit initiatief levert een belangrijke bijdrage aan digitale inclusie door kleinere musea, historische verenigingen e.a. ondersteuning te bieden bij het digitaal bewaren en ontsluiten van hun oral history collecties. De begeleidingsgroep vindt dit initiatief een mooi voorbeeld van een samenwerking waarin landelijke partners samen optrekken en de erfgoedhuizen als provinciale laag in positie komen om de verbinding te maken naar lokale organisaties. De doelstellingen sluiten goed aan bij de Faro-thema's Oral History en Digitaal erfgoed in de Uitvoeringsagenda Faro.

12. Een duurzame toekomst voor digitale erfgoedgemeenschappen

De vrijwilligers van het Limburgse AEZEL, een digitale erfgoedgemeenschap en TIME Machine, willen werken aan een duurzaam toekomstperspectief. AEZEL staat daarin niet alleen. Veel digitale erfgoedgemeenschappen hebben de afgelopen jaren een groeistuij door gemaakt en lopen tegen de grenzen aan van hun technische en organisatorische kunnen. Met externe ondersteuning gaan de vrijwilligers en hun stakeholders zelf aan de slag in speciale werkplaatsen om oplossingen te zoeken. Andere TIME Machines kunnen het proces op de voet volgen. Maar ook het Netwerk Digitaal Erfgoed en het Limburgse monumentenhuis hebben een actieve rol. Zij willen onderzoeken hoe ze hun ondersteuning aan dit soort gemeenschappen kunnen verbeteren door hun perspectief te kantelen: van collecties en technische of vakinhoudelijke ambities naar de realiteit en mogelijkheden van gemeenschappen.

Korte motivering waardering: De begeleidingsgroep vindt dat dit initiatief een interessant vraagstuk aansnijdt, namelijk de toekomstbestendigheid van erfgoedgemeenschappen. Dit vraagstuk lijkt beleidsmatig nog onvoldoende te worden onderkend. De 'doorlichting' van AEZEL kan in de ogen van de begeleidingsgroep van betekenis zijn voor veel meer (digitale) erfgoedgemeenschappen in Nederland. Het initiatief zou krachtiger zijn geweest wanneer er meer digitale erfgoedgemeenschappen actief bij betrokken zouden zijn. Nu hangt veel af van de kwaliteit van dit ene praktijkonderzoek.

13. Jongerenparticipatie en erfgoed

Geïnspireerd door de maatschappelijke diensttijd (MDT) willen Erfgoedhuis Zuid-Holland en Erfgoed Gelderland een structurele samenwerking opzetten tussen jongerenorganisaties en de erfgoedsector. Via MDT en andere trajecten kunnen jongeren voor een vooraf bepaalde periode als vrijwilligers aan de slag, waarbij de focus ligt op hun talentontwikkeling en ze nieuwe mensen kunnen ontmoeten. Dit gebeurt nu vooral bij welzijnsorganisaties en sportorganisaties. De initiatiefnemers willen het concept kopiëren naar de erfgoedsector. Gezien de afbouw van overheidssubsidies voor MDT, zoekt het project naar duurzame vormen van jongerenparticipatie in cultureel erfgoed. Het begint met een inventarisatie en koppeling van jongeren aan erfgoedinstellingen, met als doel het bevorderen van samenwerking en het delen van opgedane kennis.

Korte motivering waardering: Toekomstbestendigheid van cultureel erfgoed is een sterk punt in dit initiatief. Door het koppelen van jongeren aan erfgoedinstellingen ontstaat er overdracht van kennis en vaardigheden die nodig is voor het behoud van cultureel erfgoed. Door het leggen van contacten met jongerenorganisaties ontstaan nieuwe samenwerkingsvormen. Voor het verankeren van een nieuwe werkwijze zoekt het initiatief aansluiting bij de ervaringen en instrumenten van het MDT-programma. Zo hoeven we in het erfgoeddomein niet opnieuw het wiel uit te vinden. De begeleidingsgroep is nog wel erg benieuwd hoe dit initiatief in de toekomst een vervolg kan krijgen.

14. Routegids 'Invloed op Erfgoed'

In de komende jaren zullen er door de Omgevingswet veel veranderingen optreden in de erfgoedsector, terwijl gemeenten vaak onvoldoende capaciteit hebben voor hun erfgoedtaken. Hierdoor zijn actieve burgers en vrijwilligers cruciaal voor het behoud van lokaal cultureel erfgoed, maar velen weten niet goed waar te beginnen of raken opgebrand. Heemschut, Stichting Lobby Lokaal en Stichting OPEN ontwikkelen de Routegids 'Invloed op Erfgoed' om deze vrijwilligers te ondersteunen. De gids biedt handvatten voor inspraak en participatie in de lokale politiek, met als doel de overgang van ad hoc handelen naar beleidsmatig denken te bevorderen. De gids verschijnt op papier, digitaal en in cursusvorm. Het plan voorziet ook in een train-de-trainer aanpak voor een groter bereik.

Korte motivering waardering: Het initiatief sluit goed aan op het Faro-thema Dynamische leefomgeving, omdat het burgers en vrijwilligers in staat stelt hun stem te laten horen en betrokken te raken. In termen van het sector-factor-vector-actorschema geeft dit initiatief concrete invulling aan de (nieuwe) actor-dimensie. Er is in het plan minder aandacht voor innovatieve benaderingen van erfgoedzorg of inclusie van nieuwe perspectieven van buiten de huidige erfgoedvrijwilligers. De begeleidingsgroep is daarnaast benieuwd hoe gemeenten zelf kunnen bijdragen aan dit initiatief.

15. Nieuw perspectief voor omgang met historisch koloniaal erfgoed in het onderwijs / casus expeditie KNAG

Dit initiatief is van belang omdat het 'erfgoedwijsheid' en de methode emotienetwerken introduceert in het voortgezet onderwijs. Het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap en het Utrechts Archief ontwikkelen een lesmethode voor docenten aardrijkskunde en mens & maatschappij, met de focus op koloniaal erfgoed. Het doel is om een meerstemmig perspectief op historisch bronnenmateriaal te bieden, aangezien archieven vaak slechts één kant van het verhaal vertellen. Een lespakket wordt samengesteld op basis van het gedigitaliseerde archief van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, waaronder documenten over expeditie naar voormalige koloniën. In samenwerking met docenten en vertegenwoordigers van Nederlandse Papoea's wordt een programma ontwikkeld waarin leerlingen originele bronnen kunnen onderzoeken, ondersteund door de lesmethode 'emotienetwerken' die ontwikkeld is door de Reinwardt Academie.

Korte motivering waardering: De omgang met koloniaal erfgoed is erg actueel in het onderwijs en er is behoefte aan goed lesmateriaal vanuit multi-perspectiviteit. Het gebruik van de methode emotienetwerken biedt een manier om koloniaal erfgoed bespreekbaar te maken in de klas en archieven, met aandacht voor de emoties en verschillende perspectieven die hiermee gepaard gaan. Initiatiefnemer KNAG heeft een directe lijn naar alle leraren Aardrijkskunde in ons land. Het plan voorziet ook in een instructie voor de docenten, maar dit onderdeel moet naar oordeel van de begeleidingsgroep nog beter uitgewerkt worden om deze voor het aardrijkskundeonderwijs nieuwe werkwijze op landelijke schaal te verankeren.

16. Waardevol en helend: Erfgoedcollecties voor en met de zorg

Dit initiatief onderzoekt hoe Nederlandse erfgoedcollecties rond zorg kunnen bijdragen aan geestelijk en lichamelijk welzijn. Het initiatief is een samenwerking van Rijksmuseum Boerhaave, Erfgoed Collecties Erasmus Medisch Centrum, Florence Nightingale Instituut, Museum Kinderdorp Neerbosch, Museum van de Geest, en de Universiteit van Amsterdam/Pulse Network Medical and Health Humanities. Geïnspireerd door met name Engels onderzoek naar de positieve impact van kunstmusea, willen zij onderzoeken of dit ook opgaat voor hun zorgcollecties. Zij focussen daarbij op de omgang

met trauma, ziekte en stigma. Het initiatief kent drie fasen: het in kaart brengen van best practices, het toepassen van kennis in nieuwe projecten, het meten van de impact en het delen van inzichten. Het project sluit af met een symposium en handvatten voor erfgoed- en zorginstellingen.

Korte motivering waardering: De begeleidingsgroep vindt dit een onderscheidend initiatief met een gedegen en systematische aanpak door eerst naar reeds afgeronde projecten te kijken en geleerde lessen toe te passen op nieuwe projecten. Onduidelijk blijft of de initiatiefnemers vooral kijken naar projecten die musea zelf vanuit hun collectie opzetten, of ook naar toepassingen waarin zorgverleners en/of patiëntenorganisaties zorgverleend inzetten voor hun doeleinden. In de projectopzet wordt het commitment van de zorgsector (buiten de eigen collecties) gemist.

17. Inspiratie aanbod bouwrituelen

Dit initiatief mobiliseert ervaringsdeskundigen om kennis te delen over 'bouwrituelen'. Dit zijn sociale rituelen waarbij burgers actief participeren in erfgoedtransities. Deze rituelen bevorderen volgens initiatiefnemer Buro Bouwrituelen een betere balans tussen verschillende belangen bij erfgoedtransities. Geholpen door de bouwrituelen nemen overheden, vastgoedwereld en burgers samen verantwoordelijkheid voor het cultureel erfgoed. In het licht van de grote ruimtelijke transities waarvoor Nederland staat, kunnen bouwrituelen bijdragen aan het omgaan met veranderingen en zorgen voor nieuwe erfgoedpraktijken op het snijvlak van cultuurbehoud en transformatie. Het project onderzoekt historische bouwrituelen en maakt hedendaagse vertalingen die worden toegepast op twee casussen: de sloop van de Zusterflat in Den Bosch en een burgerinitiatief. Het project sluit af met een symposium, en de lancering van een inspiratiegids voor het organiseren van bouwrituelen en het instellen van een Infoloket.

Korte motivering waardering: Het initiatief kan traditionele structuren doorbreken. Inwoners en omwonenden krijgen met een bouwritueel een actieve stem in het waarderen van een plek. Er wordt een plek van emotie en herinnering gecreëerd met ruimte voor meerstemmigheid. Het initiatief heeft tot doel werkwijzen en methoden te ontwikkelen en aan te bieden voor het organiseren van deze bouwrituelen, onder andere met een inspiratiegids. De begeleidingsgroep vraagt zich af in hoeverre een inspiratiegids voldoende aanknopingspunten biedt voor toekomstige initiatiefnemers. Ook mist de begeleidingsgroep aandacht voor praktische zaken zoals uitvoeringskosten en tijdsinvestering. Voor een structurele doorwerking is een duidelijk commitment van overheden en/of ontwikkelaars nodig; het initiatief maakt niet inzichtelijk hoe dit commitment kan worden georganiseerd.

B-lijst

1. Dagbesteding in Brabantse erfgoedinstellingen

Samen met Stichting Prokkel en Leer Zelf Online, gaat Erfgoed Brabant duurzaam en structureel samenwerken met zorginstellingen in Brabant. Samen willen zij zinvolle dagbestedingsplaatsen bij musea en andere erfgoedinstellingen organiseren voor mensen met een verstandelijke beperking, afgestemd op hun wensen en talenten. Daarmee willen ze voor deze groep de drempels verlagen om deel te nemen aan erfgoedactiviteiten. Dit resulteert in meer inclusie, bewustwording bij erfgoedlocaties over toegankelijkheidsbehoeften en het verkleinen van de kloof tussen mensen met en zonder een verstandelijke beperking. In een pilot wordt verkend of en hoe het opzetten van dagbestedingsplekken in de erfgoedsector meer gemeengoed kan worden. De vrijwilligers bij de erfgoedinstellingen worden door Erfgoed Brabant begeleid.

Korte motivering waardering: Volgens artikel 4a van het Verdrag van Faro heeft iedereen het recht om de voordelen van cultureel erfgoed te ervaren en hieraan bij te dragen. Dit project richt zich op het verbeteren van die toegang voor mensen met een verstandelijke beperking. Het initiatief is kleinschalig van opzet. Hoewel de ervaringen worden gedeeld binnen het netwerk van OPEN en de Brabantse partners is een structurele doorwerking naar andere provincies naar het oordeel van de begeleidingsgroep nog een grote opgave.

2. Het koloniale verleden op kastelen en buitenplaatsen in beeld

Dit initiatief van de Nederlandse Kastelenstichting richt zich op het stimuleren van een participatieve dialoog over de relatie tussen kastelen, buitenplaatsen en landgoederen met de koloniale periode. De initiatiefnemers benadrukken dat hun wereld veelal traditioneel, 'wit' en vaak ook gesloten is. Het doel is om een participatieve methode voor meerstemmig onderzoek naar deze periode te ontwikkelen om zo nieuwe betekenislagen aan het verhaal van kastelen en buitenplaatsen toe te voegen. Dit gebeurt door inclusieve informatieverzameling via citizen science en het betrekken van diverse belanghebbenden, zoals nazaten van plantagehouders en tot slaaf gemaakten, huidige eigenaren en onderzoekers. Het uiteindelijke doel is om de methodiek in de praktijk van deelnemende kastelen en buitenplaatsen te toetsen.

Korte motivering waardering: De begeleidingsgroep merkt op dat het initiatief zich de afgelopen maanden ontwikkeld heeft van een op onderzoek gericht project naar een gespreksopzet en methodie-

ontwikkeling. Hoewel er al historisch onderzoek wordt verricht naar het koloniale verleden van kastelen en buitenplaatsen, blijkt een echt open en gelijkwaardig gesprek door en met alle betrokkenen nog lastig. Door eerst ruimte te geven aan kennismaking met elkaars interesses, perspectieven, normen en omgangsvormen, wordt een betere uitgangspositie gecreëerd voor toekomstig onderzoek. De begeleidingsgroep waardeert de stappen die al zijn gezet, maar mist in de projectopzet nog een gelijkwaardige samenwerking met partners die andere perspectieven vertegenwoordigen.

3. Voetbal in de erfgoedspiegel

Hoewel voetbalsupporters beschouwd kunnen worden als erfgoedgemeenschappen met een rijke geschiedenis en maatschappelijke impact, lijkt de erfgoedsector een blinde vlek voor hen te hebben. En ze zijn ook niet in beeld bij beleidsbepalers binnen de voetbalclubs. Het erfgoedwerk bij voetbalclubs rust volledig op de schouders van vrijwilligers. Zij hebben nauwelijks toegang tot voorzieningen binnen de club of binnen de erfgoedsector zoals handreikingen en cursussen. Dit initiatief van de Reinwardt Academie wil strategische partnerschappen ontwikkelen tussen beide werelden in twee livinglabs bij NAC Breda en Ajax waar beide voetbalclubs samen met erfgoedinstellingen en voetballiefhebbers werken aan een gezamenlijk doel. Het project omvat daarnaast het ontwikkelen van een landelijk platform voor kennisdeling en het opstellen van beleidsaanbevelingen voor voetbalbestuurders en erfgoedbeleidsmakers. Daarbij wordt ook gekeken naar de inzet van voetbalerfgoed als hulpbron voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Korte motivering waardering: Dit initiatief gaat om de emancipatie van onconventioneel cultureel erfgoed: ongekend, ongezien en onbenoemd. Het initiatief richt zich zowel op bewustwording van de waarde van dit erfgoed zowel binnen de erfgoedsector als binnen de organisaties van het betaald voetbal. Ondanks de uitleg van de initiatiefnemer blijft de begeleidingsgroep het jammer vinden dat in het project niet meteen ook een link wordt gelegd met het amateurvoetbal. De ervaringen met het betaald voetbal zijn – ook vanwege de financiële mogelijkheden – niet een-op-een te vertalen naar het amateurvoetbal. De begeleidingsgroep vraagt zich daarnaast af of het perspectief van voetballiefhebbers op hun cultureel erfgoed en hoe zij daar mee om wensen te gaan voldoende geborgd is in het project.

4. Samenwerken voor behoud van kleine particuliere musea met collecties van nationale waarde

Kleine musea met collecties van nationaal belang staan steeds vaker onder druk, onder meer door vergrijzing en stijgende kosten. Maar ook door bezuinigingen in de cultuursector waardoor ze tussen wal en schip vallen van landelijke en lokale geldschieters: te klein voor landelijk en te weinig directe binding voor lokaal. Stichting Museum Geelvinck wil samen met aanverwante musea een implementeerbare strategie ontwikkelen voor continuïteit door nieuwe samenwerkingen aan te gaan met diverse doelgroepen. Hierdoor wordt de basis van de musea verbreed en kan de vergrijzing worden doorbroken. Daarnaast worden de collecties verbonden aan maatschappelijk vastgoed en industrieel erfgoed voor meer zichtbaarheid en draagvlak. Via bijeenkomsten en workshops worden nieuwe 'communities' betrokken, met een focus op inclusiviteit en een vernieuwde waardering van cultureel erfgoed vanuit verschillende perspectieven.

Korte motivering waardering: De begeleidingsgroep merkt op dat het voorstel van de initiatiefnemer weliswaar aansluit bij het Faro-thema Waarderen, maar in vergelijking tot andere initiatieven minder sterk inzet op de onder dat thema benoemde ambities. De focus ligt bij de overlevingsstrategie. De begeleidingsgroep herkent de door initiatiefnemer geschetste problematiek die door bezuinigingen bij alle overheidslagen de komende jaren nog nijpender zal worden. Hij onderschrijft dat hier beleidsmatig meer aandacht voor zou moeten komen, maar is gehouden aan de beoordelingssystematiek van de Uitvoeringsagenda Faro.

5. Herinneringen herzien

Het Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid wil de samenwerking met erfgoedgemeenschappen versterken en richtlijnen ontwikkelen voor inclusieve samenwerking in de erfgoedsector. Duurzame en gelijkwaardige relaties helpen om archiefbeschrijvingen te verrijken met nieuwe perspectieven en kwetsend taalgebruik te identificeren. Het instituut gaat zowel kleinschalige, persoonlijke samenwerkingen aan – bijvoorbeeld met het Netwerk Organisaties Oudere Migranten en Fatusch Productions – als meer grootschalig ingestoken projecten gericht op het contextualiseren van archiefmateriaal, zoals dat van de Surinaamse gemeenschap. De ontwikkelde standaarden zullen worden gepubliceerd en gepromoot via workshops en trainingen.

Korte motivering waardering: Dit initiatief pakt een actuele uitdaging op waar inmiddels op meerdere plekken door musea en archieven, waaronder Beeld & Geluid, aan gewerkt wordt: meerstemmige ontsluiting van collecties. Door het organiseren van workshops en crowdsourcing zorgt dit initiatief voor participatie van gemeenschappen bij het beschrijven van collecties. De inzet op projectoverstijgende doorwerking is benoemd, maar de focus (ureninzet en projectorganisatie) ligt vooral op

het werk aan de collecties van Beeld & Geluid. De genoemde ambities van de Uitvoeringsagenda Faro staan onvoldoende centraal. Wat het gaat opleveren voor de erfgoedsector is naar het oordeel van de Begeleidingsgroep onvoldoende uitgewerkt.

6. Ruimte voor nieuwe generaties

Dit project richt zich op het perspectief van nieuwe generaties op de herdenkingspraktijken van herinneringscentra en musea in Europa met een verhaal over oorlog en onderdrukking. Jongeren missen perspectieven en ervaren vaak dat de verhalen weinig relevant zijn voor hun eigen leven. Tegelijkertijd willen ze wel actief bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe verhalen en vormen van herdenking. Dit project beoogt ruimte te bieden voor co-creatie tussen jongeren en herinneringscentra. In verschillende landen worden lokale projecten uitgevoerd met jongeren die dienen als content voor een internationaal leertraject voor ervaring- en kennisuitwisseling, en kennisdeling met het bredere erfgoedveld. Het project wordt afgesloten met een slotevenement waarin een roadmap voor co-creatie en opgedane ervaringen met de sector worden gedeeld.

Korte motivering waardering: Andere erfgoedpraktijken kunnen een inspirerende leeromgeving bieden voor de relatie tussen cultureel erfgoed en conflict als gemeenschappelijk Europees cultureel erfgoed. De begeleidingsgroep onderschrijft de doelstelling van het project, maar mist een relatie met vraagstukken rond actuele conflicten. Het plan bevat bijvoorbeeld geen ambitie en strategie om een diverse (naar etnische achtergrond, opleiding etc) groep jongeren te binden aan de internationale uitwisseling. Ook is de benoemde co-creatie in de projectopzet zelf en de uitvoering van het plan niet altijd even duidelijk merkbaar. Hoeveel ruimte is er binnen het project zelf voor het perspectief van jongeren?

7. Cultureel erfgoed van Turks- en Marokkaans-Nederlandse gemeenschappen

Dit initiatief richt zich op het vergroten van de zichtbaarheid van het cultureel erfgoed van Turks- en Marokkaans-Nederlandse gemeenschappen, in lijn met het thema 'Meerstemmigheid' van de Uitvoeringsagenda Faro. Er wordt een verkennend onderzoek uitgevoerd naar hun immaterieel en materieel erfgoed, met aandacht voor talen en transnationale contacten. Drie culturele erfgoedthema's per gemeenschap worden verder uitgediept via dialoogtafels en interviews. Obstakels voor zichtbaarheid en erkenning in de reguliere erfgoedsector worden geïdentificeerd. De bevindingen worden vastgelegd in een rapport en gepresenteerd tijdens een slotbijeenkomst met vertegenwoordigers van de gemeenschappen en erfgoedprofessionals.

Korte motivering waardering: Het initiatief zet in op kennisontwikkeling, bewustwording en zelfbewustzijn binnen de gemeenschappen en verbinding met het erfgoedveld. Doel is een meer structurele relatie tussen de gemeenschappen en het erfgoedveld, waarbij beide elkaar beter weten te vinden en actief benaderen. Hoewel het initiatief vele participatieve elementen kent, heeft het overall toch vooral het karakter van een onderzoek. De belangrijkste opbrengst is een rapport. De begeleidingsgroep vindt daarnaast de samenwerking nog te smal. De begeleidingsgroep mist samenwerkingspartners uit beide erfgoedgemeenschappen die ook nu al bezig zijn met de emancipatie van hun cultureel erfgoed, zoals het Moslimarchief. Of erfgoedinstellingen die ook nu al een brugfunctie vervullen, zoals Museum Gouda.

8. Europese molenvrienden

Vereniging de Hollandsche Molen wil met dit initiatief het bewustzijn vergroten dat molens behoren tot het gemeenschappelijk cultureel erfgoed van Europa en de verbinding tussen de Europese molencommunities versterken. Waar in bestaande netwerken de focus vooral op molentechnische waarden ligt, wordt met dit project de blik verbreed naar andere culturele en maatschappelijke waarden. Er worden nieuwe wandel-, fiets- en autoroutes ontwikkeld, bezoekers worden aangemoedigd hun ervaringen te delen via digitale platforms, en lokale gebruiken en verhalen te verzamelen. Daarnaast wordt er een internationale bijeenkomst georganiseerd om kennis en ervaringen uit te wisselen, waardoor erfgoedbeoefenaars en publiek dichter bij elkaar komen.

Korte motivering waardering: Het initiatief sluit aan bij het Faro-thema 'Internationaal' en de daar gevraagde aandacht voor het gemeenschappelijk erfgoed van Europa. De begeleidingsgroep merkt op dat er bij dit thema geen nader omschreven ambities zijn benoemd voor het gemeenschappelijk cultureel erfgoed van Europa. Daardoor is er veel ruimte voor de initiatiefnemer om zelf een invulling te geven die past bij Faro en de kernwaarden. De begeleidingsgroep vindt dat de initiatiefnemer hier beperkt in is geslaagd. De primaire doelstellingen van het initiatief is molenbezoek stimuleren en draagvlak vergroten. Het initiatief blijft steken bij een collectieve, internationale publiciteitscampagne van molenorganisaties en -eigenaren en de verbreding van het waardedenken.

*De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins*